

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA XORIJIY TILNI O'RGATISHDA
SO'ZLARNI YODLASH METODIKASINI ZAMONAVIY MULTIMEDIA VOSITASI
ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH (INGLIZ TILI MISOLIDA).**

TURGUNBOYEVA FOTIMAXON OTABEK QIZI

Qo'qon davlat pedagogika instituti,

xorijiy filologiya fakulteti 1-kurs talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinif o'quvchilarida xorijiy tilni o'rgatishda, ayniqsa ingliz tilini o'rgatishda, so'zlarni yodlash metodikasini zamonaviy multimedia vositalari asosida takomillashtirish muhokama qilinadi. Maqolada multimedia vositalarining o'quvchilarga so'zlarni o'rganishda qanday yordam berishi, ularning afzalliklari va samarali qo'llanilish usullari batafsil tahlil etilgan. Audio va video materiallar, biz ishlab chiqqan mobil interaktiv o'yinlar va mobil ilova orqali yangi so'zlarni o'rganish jarayoni yanada qiziqarli va samarali bo'lishi mumkinligi ta'kidlanadi. Shuningdek, takrorlash va o'quvchilarning qiziqishlarini inobatga olish kabi metodikalarni qo'llashning muhimligi haqida so'z boradi. Maqola, ingliz tilini o'rgatishda multimedia texnologiyalaridan samarali foydalanishning ahamiyatini ko'rsatadi, bunda 32 nafar 73-maktabning 3-4- sinf o'quvchilari to'garak jarayonlarida ishtirok etdi. 3 oy mobaynida o'tkazilgan tajriba sinov yakunida 16 nafar tajriba guruh o'quvchilarining, 16 nafari so'rovnomma test yakuniy natijasiga ko'ra har biri 200 dan ziyod ingliz tilida so'z yodlagani va bu yondashuv o'quvchilarning til o'rganish jarayonini sezilarli darajada yaxshilashiga yordam berishini ta'kidlaydi. O'rtacha nazorat guruhida 15.37 % bo'lsa, tajriba guruhida 187.5% ga yetgani ijobiy xolatni ko'rishimiz mumkin.

Kalit so'zlar: multimedia, interaktiv, texnologiya, audio, video, kommunikativ.

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ЗАПОМИНАНИЯ СЛОВ У УЧАЩИХСЯ
НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ, ОБУЧАЮЩИХ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК НА ОСНОВЕ
СОВРЕМЕННЫХ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ МЕДИА (НА ПРИМЕРЕ АНГЛИЙСКОГО
ЯЗЫКА).**

Аннотация: В данной статье рассматривается совершенствование методов запоминания лексики на основе современных мультимедийных средств при обучении иностранному языку учащихся младших классов, особенно при обучении английскому языку. В статье представлен подробный анализ того, как мультимедийные средства могут помочь учащимся в изучении слов, их преимущества и способы их эффективного использования. Подчеркивается, что процесс изучения новых слов может быть более интересным и эффективным с помощью аудио- и видеоматериалов, разработанных нами мобильных интерактивных игр и мобильного приложения. Также говорится о важности использования таких методов, как повторение и учет интересов учащихся. В статье показана важность эффективного использования мультимедийных технологий в обучении английскому языку, в котором в кружковых процессах приняли участие 32 учащихся 3-4 классов 73- школы. По итогам 3-месячного пилотного тестирования 16 студентов экспериментальной группы, 16 студентов экспериментальной группы, согласно окончательным результатам анкетного тестирования, каждый запомнил более 200 слов на английском языке, и такой подход значительно улучшился. В процессе изучения языка студентами подчеркивается, что это способствует повышению уровня. В контрольной группе процент составляет 15.37%, в то

время как в экспериментальной группе он достиг 187.5%, что можно рассматривать как положительный результат.

Ключевые слова: мультимедийные, интерактивные, технологии, аудио, видео, коммуникативные.

IMPROVING THE METHODOLOGY OF MEMORIZING WORDS IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO PRIMARY STUDENTS ON THE BASIS OF MODERN MULTIMEDIA (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH).

Abstract: This article discusses the improvement of vocabulary memorization methods in teaching foreign languages, especially English, to primary school students based on modern multimedia tools. The article analyzes in detail how multimedia tools help students learn words, their advantages and effective methods of use. It is emphasized that the process of learning new words can be more interesting and effective through audio and video materials, mobile interactive games and mobile applications developed by us. It also discusses the importance of using such methods as repetition and taking into account students' interests. The article shows the importance of effective use of multimedia technologies in teaching English, in which 32 students of grades 3-4 of 73-school participated in the circle processes. At the end of the 3-month pilot test, 16 students in the experimental group, 16 of whom completed the questionnaire test, each memorized more than a 200 English words, indicating that this approach significantly improves students' language learning. In the control group, the percentage is 15.37%, while in the experimental group, it reached 187.5%, which can be considered a positive outcome.

Keywords: multimedia, interactive, technology, audio, video, communicative.

Kirish. Mamlakatimizda jamiyatning ijtimoiy buyurtmasi xorijiy tillarni boshlang'ich sinflarda va kommunikativ maqsadlarda o'qitilishiga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirdi. Ingliz tili boshlang'ich ta'limga o'quv predmeti sifatida kiritildi, maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy tillarni o'qitish yo'nalishi bo'yicha mutaxassislar tayyorlash yo'lga qo'yildi¹. Boshlang'ich ta'limda ingliz tili o'qitishning zamonaviy maqsad, mazmun va texnologiyalarini takomillashtirish, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarga ingliz tili o'qitish amaliyotida to'plangan an'anaviy va xorijiy tajribalarni umumlashtirishga xizmat qiluvchi zamonaviy multimedia dasturlari ishlab chiqilishi zarur. Ingliz tilini o'rganish jarayoni zamonaviy ta'lim tizimida muhim o'rin tutadi, ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarida. Boshlang'ich ta'limda tilni o'rganishning asosiy maqsadi – o'quvchilarga tilning asosiy elementlarini, jumladan, so'z boyligini rivojlantirishni o'rgatishdir. So'zlarni yodlash – til o'rganishda eng asosiy qadamdir. Biroq, klassik yodlash metodikalaridan tashqari, zamonaviy multimedia vositalari yordamida bu jarayonni yanada samarali va qiziqarli qilish mumkin. Ushbu maqolada ingliz tilini boshlang'ich sinf o'quvchilariga o'rgatishda so'zlarni yodlash metodikasini zamonaviy multimedia vositalari yordamida takomillashtirish haqida so'z boradi. Bugungi rivojlangan davrda mamlakatimizda xar bir yosh ingliz tilini ma'lum darajada bilishning namoyishi sertifikatlash komponenti talab qilinadi². Maqolani yozish davomida nazariy xulosa chiqarish, analiz va sintez, mantiqiylik tamoyillardan foydalanildi. Chet tilini zamonaviy texnologiyalardan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samador usullardan biridir. Bu jarayonda, jumladan: – kompyuterlardan foydalanganda o'quvchi chet tilidagi video roliklarni,

¹ Tajibayev G.Sh. BOSHLANG'ICH SINFLARDA INGLIZ TILI O'QITISH, o'quv qo'llanma. NAMANGAN — 2019y-5b

²J.J. JALOLOV, G.T. MAKHKAMOVA, Sh.S. ASHUROV ENGLISH LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY. TASHKENT-2015y-9b

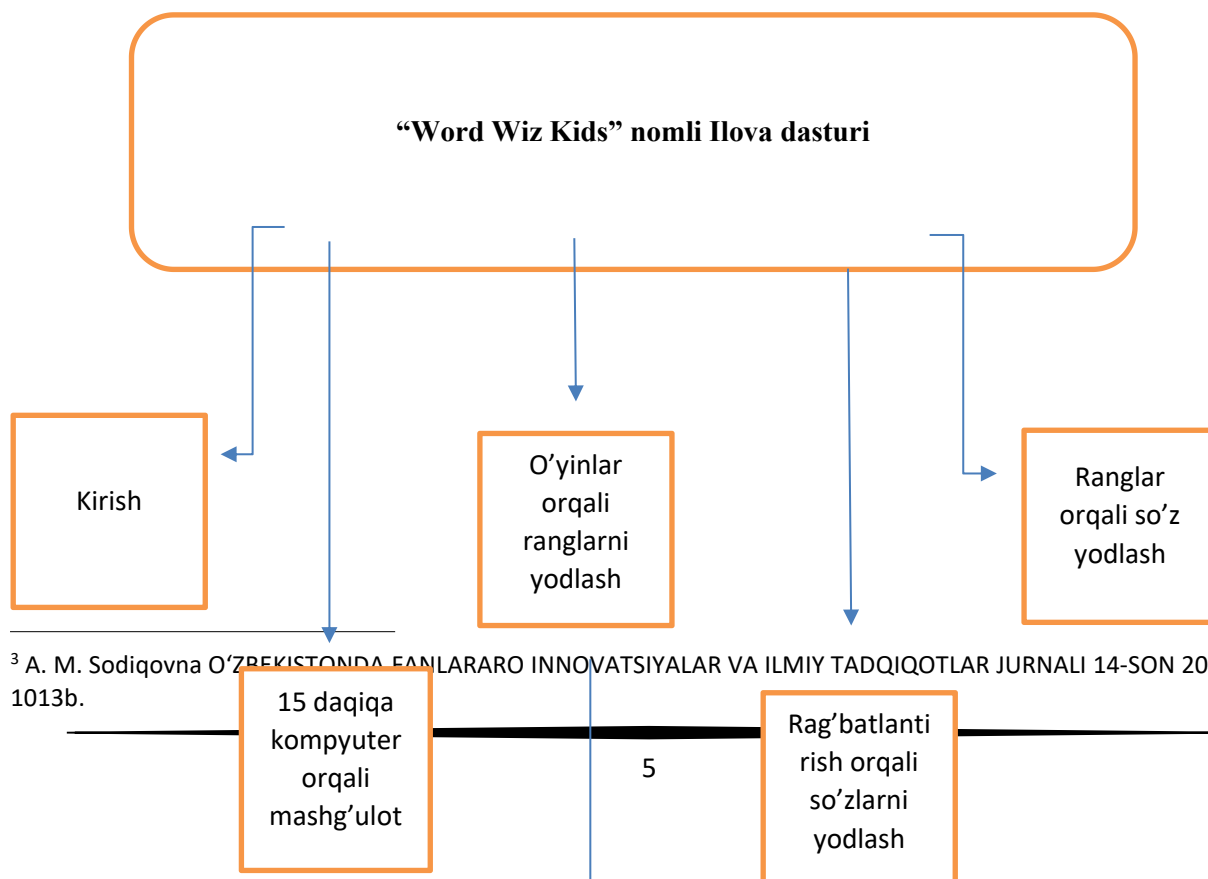
namoyishlarni, dialoglarni kino yoki multfilmlarni ham ko'rishini ham eshitishini mumkin; – chet tilidagi radio eshittirishlar va televideniya dasturlarini eshitish va tomosha qilish mumkin; – ancha an'anaviy usul hisoblanadigan magnitafon va kassetalardan foydalanish; – CD pleyerlardan foydalanish mumkin. Bu texnik vositalardan foydalanish o'quvchilarning chet tilini o'rganishlari jarayonini qiziqarliroq va samaraliroq bo'lishini ta'minlaydi³. Ijtimoiy tarmoqlar va umuman Internetning keng tarqalishi odamlarning tillarni o'rganish uslubini ijobiy tomonga o'zgartirdi. Zamonaviy til o'qituvchilari uchun bugungi talabalarning ehtiyojlari va qiziqishlaridan kelib chiqib dars o'tish juda muhimdir.

Tadqiqotning maqsadi: Boshlang'ich sinf o'quvchilarida xorijiy tilni o'rgatishda so'zlarni yodlash metodikasini zamonaviy multimedia vositasi asosida takomillashtirishdan iborat.

Tadqiqot vazifasi:

- Dastlabki va yakuniy so'z boyliklarini bilish uchun so'rovnomalar testini ishlab chiqish va o'tkazish.
- Zamonaviy dastur ilova ishlab chiqish.
- Tajriba guruh o'quvchilariga o'rgatish va birgalikda mashqlarni bajarish.
- Ilova dasturidagi rag'batlantirishlar soniga qarab o'quvchilarni faoliyatini nazorat qilish.
- So'z bilish darajasini aniqlash va diagnostika natijalarini tahlil qilish.

Tadqiqot uslublari: Ijtimoiy tarmoqlar va umuman Internetning keng tarqalishi odamlarning tillarni o'rganish uslubini ijobiy tomonga o'zgartirdi. Zamonaviy til o'qituvchilari uchun bugungi talabalarning ehtiyojlari va qiziqishlaridan kelib chiqib dars o'tish juda muhimdir.



³ A. M. Sodiqovna O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI 14-SON 2022y 1013b.

Biz tadqiqotimiz davomida Andijon viloyatining 73-umumiy oʻrta taʼlim maktabining 3-4- sinf oʻquvchilaridan foydalanib soʻz yodlashning zamonaviy metodikasini ishlab chiqdik. Biz ishlab chiqqan zamonaviy multimediali metodika quyidagi usullarni oʻzida aks etiradi. Multimedia - zamonaviy texnik va dasturiy vositalardan foydalangan holda interaktiv dasturiy taʼminot nazorati ostida vizual va audio effektlarning oʻzaro taʼsiri, ular matn, ovoz, grafik, fotosuratlar, videolarni bitta raqamli tasvirda birlashtiradi⁴. “Word Wiz Kids” — bu boshlangʻich sinf oʻquvchilari uchun moʻljallangan ingliz tilini oʻrganish va soʻz boʻyligini oshirishga yordam beruvchi innovatsion mobil ilova dasturidir. Ilova zamonaviy interaktiv metodlardan foydalanib, oʻquvchilarga ingliz tilidagi yangi soʻzlarni oʻrganish va mustahkamlashda qiziqarli va samarali usullarni taklif etadi. Ilovaning asosiy maqsadi — bolalar uchun ingliz tilidagi soʻzlarni yodlash, talaffuzni yaxshilash, va grammatika asoslarini oʻzlashtirishni oson va qiziqarli qilishdir.

Ilova kirish qismi Ilovaning boshlangʻich sahifasi rang-barang, va oʻquvchilarga qulay tarzda yaratilgan. Oʻquvchilar uchun dastur juda sodda va tushunarli interfeysga ega boʻlib, ular osonlik bilan kerakli boʻlimlarga kirishlari mumkin. Har bir boʻlimga mos piktogrammalar va qisqacha tavsiflar yordamida foydalanuvchilar uchun maʼlumotlarni tezda tushunish imkoniyati yaratilgan. Roʻyxatdan oʻtish va foydalanuvchi profili. Ilova foydalanuvchilardan roʻyxatdan oʻtishni talab qiladi. Bu jarayon bolalar uchun oddiy va tez amalga oshiriladi, foydalanuvchi oʻz ismi, yoshini va til oʻrganish darajasini kiritishi mumkin. Profilni yaratganidan soʻng, oʻquvchi dasturdagi turli oʻyinlar va mashqlarni mos ravishda boshlash imkoniyatiga ega boʻladi.

1. Ranglar orqali soʻz yodlash- Ranglarni oʻrganishda tasvirlar, rasmlar va animatsiyalar yordamida oʻquvchilar ranglar bilan bogʻliq soʻzlarni eslab qolishlari osonlashadi. Masalan, biror rangni tasvirlovchi rasm yoki animatsiya yordamida yangi soʻzni kiritish, oʻquvchilarning eʼtiborini jalb qiladi va ularning yodlash jarayonini tezlashtiradi (1-rasm).

⁴J.R. Ergashev taʼlim tizimida multimedia texnologiyalari va ulardan foydalanish foydalanish. Germaniya.konferensiya-2024y-161-163b.



75 common irregular verbs VocabularyPage.com

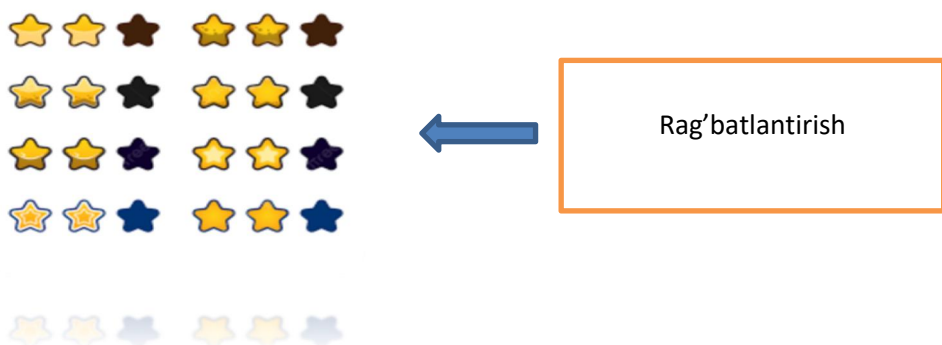
Infinitive	Past Simple	Past Participle	Infinitive	Past Simple	Past Participle	Infinitive	Past Simple	Past Participle
beat	beat	beaten	fall	fell	fallen	forget	forgot	forgotten
become	became	become	feel	felt	felt	freeze	froze	frozen
begin	began	begun	fight	fought	fought	get	got	gotten
bend	bent	bent	find	found	found	give	gave	given
bet	bet	bet	fly	flew	flown	go	went	gone
bite	bite	bitten	forget	forgot	forgotten	grow	grew	grown
bleed	bled	bled	freeze	froze	frozen	have	had	had
blow	blew	blown	hear	heard	heard	hide	hid	hidden
break	broke	broken	hear	heard	heard	hit	hit	hit
breed	bred	bred	hide	hid	hidden	hold	held	held
bring	brought	brought	hit	hit	hit	hurt	hurt	hurt
build	built	built	hurt	hurt	hurt	keep	kept	kept
buy	bought	bought	keep	kept	kept	know	knew	known
catch	caught	caught	know	knew	known	lay	laid	laid
choose	chose	chosen	lead	led	led	leave	left	left
come	came	come	lead	led	led	lend	lent	lent
cost	cost	cost	leave	left	left	lend	lent	lent
cut	cut	cut	lend	lent	lent			
do	did	done						
dig	dug	dug						
draw	drew	drawn						
dream	dreamt/-ed	dreamt/-ed						
drink	drank	drunk						
drive	drove	driven						
eat	ate	eaten						

Ranglar orqali soʻz yodlash 1- rasm.

2. Raqamli oʻyinlar orqali soʻz yodlash- Raqam va soʻzni juft raqamga soʻz moslangan. Masalan: 1 – apple (olma) 2 – ball (toʻp) metodikamizda esa- Kartochkalarga raqamlar yozib, ulardan foydalanib oʻyin oʻynatib beriladi. Bolalar “mobile phone” dagi ilova dasturidan raqamni tanlab, raqamni tanlab, Masalan, "5" raqami ostida "orange (apelsin)" boʻlsa, bolalar "5 oʻyin" oʻynatib beriladi.

raqamlar orqali soʻz yodlash 2-rasm

3. Ragʻbatlantirish orqali soʻzlarni yodlash- Biz tavsiya qilgan ilova dasturining asosiy qismlaridan boʻlib, ragʻbatlantirish orqali soʻz yodlash jarayoni oʻquvchilarning motivatsiyasini oshiradi, soʻzlarni tez va samarali oʻzlashtirishlariga yordam beradi. Ilmiy yondashuvlar shuni koʻrsatadiki, oʻyinlar, maqtov va mukofot tizimlari orqali ragʻbatlantirish oʻquvchilarning yodlash qobiliyatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Biz har bir 10 dona soʻz ochilganidan soʻng oʻquvchilar soʻzni aytib beradi, ilova dasturi orqali yulduzchalar taqdim qilganmiz. Xar bir yulduzchalar soniga qarab ularning soʻz boyligi oshganlik darajasini nazorat qila olamiz.



4. Sharlar ortidagi soʻzlarni aytib berish usuli- sharlar orqali soʻz yodlash bolalarning diqqatini jalb qilish, taʼlimga qiziqish uygʻotish va soʻz boyligini oshirish uchun samarali usuldir. Bu usul oʻquvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga va bilimlarni uzoq muddatli xotirada mustahkamlashga yordam beradi. Ilmiy tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, bunday interaktiv yondashuv oʻqitish jarayonining samaradorligini oshiradi va bolalarni taʼlimga yanada qiziqish bilan yondashishga undaydi. Dasturda har bir rang muayyan mavzuga mos keladi. Masalan: Qizil

sharlar – mevalar (apple, orange). Yashil sharlar – hayvonlar (cat, dog). Moviy sharlar – buyumlar (table, chair).

5.Ovozli eshitish orqali takrorlash metodi. Ovozini eshitish orqali takrorlash metodi bolalar va kattalar uchun samarali o‘qitish usuli hisoblanadi. Bu usul talaffuzni yaxshilash, yangi so‘zlarni o‘zlashtirish va eshitish ko‘nikmalarini rivojlantirishda katta rol o‘ynaydi. Ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalar shuni ko‘rsatadiki, mazkur metodning muntazam qo‘llanilishi til o‘rganish jarayonining samaradorligini oshiradi va uzoq muddatli xotirani mustahkamlaydi.

Natijalar va muhokama. Biz tadqiqotimiz davomida so‘rovnoma o‘tkazdik. So‘rovnomada 200 dan ortiq so‘z mavjud edi. Tajriba va nazorat guruhga bolalarni ajratib oldik. A 16 ta tajriba, va B16 ta nazorat guruhi edi. Dastlab 200 ta so‘zning barcha o‘quvchilar o‘rtacha bilish darajasi 10 -15 tadan so‘z bo‘lsa,(1-jadval) tajriba sinov davomida biz o‘quvchilarning A guruhiga to‘garaklarni maxsus kompyuter xonasida 3 oy mobaynida o‘tkazdik.

(1-jadval)

№	Guruhlar	Dastlabki bilish darajasining o‘rtacha soni ($\bar{x} \pm \sigma$)
1	A. Tajriba	Jami: 16 ta umumiy soni $3000 \div 16 = 187.5$
2	B. Nazorat	Jami: 16 ta umumiy soni $246 \div 16 = 15.37$

Rivojlantiruvchi jarayonda biz to‘garakning yakuniy qismida 15 daqiqa mobaynida kirish usuldan tashqari 7 usulli metodika ilovaning so‘z yodlash metodlaridan foydalandik. Biz ishlab chiqqan zamonaviy multimediali metodika rivojlantirish uchun 7 bosqichda 3 marotabadan takrorlandi. Natijada sinovning yakuniy qismida biz yana so‘rovnoma o‘tkazdik. So‘rovnomada 200 dan ortiq so‘zni o‘rtacha A guruh 170-195 tadan yod olgan bo‘lsa, B guruhimizda esa 12-20 tadan natija qayd etildi, ya‘ni o‘zgarish sezilmadi (2-jadval). Biz tavsiya qilgan metodika juda samarali edi.

(2-jadval)

№	A guruh tajriba	Ranglar orqali so‘z yodlash	Raqamlar o‘yinlar orqali so‘z yodlash	Rag‘batlantirish orqali so‘zlarni yodlash	Sharlar ortidagi so‘zlarni aytib berish usuli	Ovozli eshitish orqali takrorlash metodi	Jami so‘zlar soni	B guruh nazorat	Jami so‘zlar soni
1	F.T	35	25	55	60	20	195	D.T	18
2	Z.T	36	24	45	55	30	190	A.D	17
3	G.D	31	22	43	51	40	187	H.G	15
4	M.D	24	30	48	54	30	186	S.M	17
5	A.M	25	32	46	53	38	191	G.O	13
6	F.M	35	28	51	36	36	186	O.O	13
7	S.M	37	22	53	30	40	182	T.F	16
8	N.S	36	23	50	28	50	187	A.G’	18
9	O.T	35	24	58	25	40	182	T.O	19
10	M.T	30	28	61	24	43	186	T.N	14
11	D.T	32	30	58	31	32	183	Q.O	11
12	X.I	36	25	50	38	37	186	O’.K	16

13	M.I	38	44	41	32	36	191	Q.U	17
14	D.A	29	35	41	45	37	187	O'.X	16
15	M.S	37	39	42	36	39	193	S.N	14
16	A.M	38	38	41	29	39	185	T.M	12

Tadqiqot natijalaridan shuni aniqlandiki, multimedia vositalari asosida ishlab chiqilgan metodika soʻz yodlash jarayonini sezilarli darajada samarali qiladi. Tajriba guruhining oʻquvchilari oʻz soʻz boyligini 170-195 ta soʻzgacha oshirgan boʻlsa, nazorat guruhida bu natija oʻzgarishsiz qolgan. Bu metodikaning samaradorligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, ushbu tadqiqot oʻquvchilarga yangi soʻzlarni oʻrganish va yodlashda multimedia vositalarining muhim rol oʻynashini koʻrsatdi. Takrorlash va interaktiv yondashuvlarning samaradorligi, oʻquvchilarni motivatsiya qilish va soʻzlarni tezda yodlashlariga yordam beradi. Bizning tavsiya qilgan metodikamiz oʻquvchilarga soʻzlarni yodlashda va tilni oʻrganishda samarali yordam beradi.

Xulosa

Ushbu tadqiqotda boshlangʻich sinf oʻquvchilariga ingliz tilini oʻrgatishda soʻz yodlash metodikasini zamonaviy multimedia vositalari yordamida takomillashtirishning samaradorligi oʻrganildi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, multimedia vositalari, ayniqsa mobil interaktiv ilovalar, oʻquvchilarga soʻzlarni oʻrganishda sezilarli darajada yordam beradi. Sinovlar va tajribalar asosida ishlab chiqilgan metodika oʻquvchilarning soʻz boyligini kengaytirishda samarali natijalar koʻrsatdi.

Shu bilan birga, tadqiqotda oʻquvchilarga yangi soʻzlarni yodlashda interaktiv yondashuvlar va takrorlash metodlarining oʻrni katta ekani taʼkidlandi. Bu metodika oʻquvchilarga nafaqat ingliz tilini oʻrganish jarayonida, balki umumiy til oʻrganish koʻnikmalarini rivojlantirishda ham yordam beradi.

Tadqiqot shuni koʻrsatadiki, multimedia vositalari, ayniqsa, bolalar uchun moʻljallangan interaktiv dasturlar va oʻyinlar orqali soʻzlarni oʻrganish, yodlash va mustahkamlash jarayonlarini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Bu metodika yosh oʻquvchilarning til oʻrganish jarayonini sezilarli darajada yaxshilashga yordam beradi.

Umuman olganda, zamonaviy multimedia vositalarining oʻquvchilarga soʻz boyligini oshirishdagi samaradorligi, ilgʻor taʼlim texnologiyalarining taʼlim jarayonida muhim rol oʻynashini koʻrsatdi va bu metodika chet tillarni oʻrgatishda keng qoʻllanilishi mumkin.

Adabiyotlar:

1. Tajibayev G.Sh. Boshlangʻich sinflarda ingliz tili oʻqitish, oʻquv qoʻllanma. Namangan — 2019y-5b
2. J.J. Jalolov, G.T. Makhkamova, Sh.S. Ashurov English language teaching methodology oʻquv qoʻllanma. Tashkent-2015y-9b
3. A. M. Sodiqovna Oʻzbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali 14-son 2022y 1013b.
4. J.R. Ergashev taʼlim tizimida multimedia texnologiyalari va ulardan foydalanish foydalanish. konferensya Germaniya-2024y-161-163b